

Hale ERDOĞAN HACIBANOĞLU*

PILAR QUINTANA'NIN KÖPEK ADLI ROMANINDA BAKIM ETİĞİNİN ÇÖKÜŞÜ

ÖZET

Pilar Quintana (Cali, 1972) çağdaş Kolombiya edebiyatının öne çıkan isimlerinden biridir. 2017 yılında yayımlanan *Köpek* (La Perra) başlıklı romanında Damaris adlı bir kadının öyküsünü anlatırken annelik beklentileri, kısraklık ve şiddet gibi temaları yoğun bir şekilde işlemektedir. Eser üzerine yapılan çalışmalar ise metnin feminist veya eko eleştiri bakımından ele alınabilecek boyutları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte, romanda insan-hayvan ilişkisi üzerinden kurulan şefkat, bakım ve sahiplik dinamiklerinin etik boyutu çoğu zaman dolaylı biçimde ele alınmıştır. Bu nedenle bu çalışmada söz konusu roman, etik edebiyat eleştirisi çerçevesinde, Carol Gilligan'ın bakım etiği kuramı doğrultusunda incelenmiştir. Sonuç olarak Damaris'in köpekle kurduğu ilişkide bakımın başlangıçta bir bağ kurma ve kimlik inşası aracı olduğu, ancak toplumsal baskı, yoksulluk ve geçmişin travmalarıyla birleştiğinde bu şefkat pratiğinin sürdürülemez hâle geldiği saptanmıştır. Bu bağlamda romanın bakım etiğinin mutlak bir erdem olmaktan çıkıp trajik bir şiddete evrilmesini ve etik sorumluluğun çöküşünü gösteren sarsıcı bir örnek sunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Latin Amerika edebiyatı, Kolombiya romanı, etik edebiyat eleştirisi, Carol Gilligan, La Perra

THE COLLAPSE OF THE ETHICS OF CARE IN PILAR QUINTANA'S NOVEL THE BITCH

ABSTRACT

Pilar Quintana (Cali, 1972) is one of the prominent figures of contemporary Colombian literature. In her novel *The Bitch* (La Perra), published in 2017, she narrates the story of a woman named Damaris while intensely exploring themes such as maternal expectations, infertility, and violence. Studies on the work have predominantly focused on the dimensions of the text through feminist and ecocritical lenses. However, the ethical dimension of the dynamics of compassion, care, and ownership established through the human-animal relationship has often been addressed indirectly. For this reason, within the framework of ethical literary criticism, the novel in question is analyzed in this study in line with Carol Gilligan's ethics of care theory. In conclusion, the study identifies that in Damaris's relationship with the dog, care initially serves as a means of establishing a bond and constructing identity; however, when combined with social pressure, poverty, and past traumas, this practice of compassion becomes unsustainable. In this context, it is concluded that the novel provides a striking example depicting the evolution of the ethics of care from an absolute virtue into tragic violence and the subsequent collapse of ethical responsibility.

Keywords: Latin American literature, Colombian novel, ethical literary criticism, Carol Gilligan, La perra

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara/Türkiye. E-posta: hale.erdogan@asbu.edu.tr / Asst. Prof. Dr., Social Sciences University of Ankara, Faculty of Foreign Languages, Department of Translation and Interpretation, Ankara/Türkiye. E-mail: hale.erdogan@asbu.edu.tr

Giriş

Çağdaş Kolombiya edebiyatının öne çıkan yazarlarından biri olan Pilar Quintana (d. 1972, Cali) yapıtlarında özellikle kadınlık, annelik, toplumsal dışlanma, yoksulluk ve şiddet temalarını karanlık ve yalın bir anlatım diliyle ele almaktadır. 2017 yılında yayımlanan ve Türkçeye *Köpek* başlığıyla çevrilen romanı *La perra* Kolombiya'nın Pasifik kıyısındaki küçük bir kasabada yaşayan ve uzun süredir çocuk sahibi olamayan Damaris adlı bir kadının kişisel deneyimi üzerinden annelik beklentileri, kısırlık, ırksal dışlanma ve şiddet gibi temaları yoğun bir biçimde işlemekte, bu sırada da hem bireysel hem de toplumsal düzeyde baskı ve dışlanmanın kadınların yaşamı üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Her ne kadar söz konusu roman üzerine çeşitli edebiyat araştırmaları yapılmış olsa da, bu çalışmalar genellikle metinde geçen mekânların sembolik anlamları, kullanılan anlatım teknikleri ve eserin feminist ya da çevre odaklı okumalara elverişli boyutları üzerine odaklanmıştır. Buna karşın eser üzerine yapılan incelemelerde insan-hayvan ilişkisi ekseninde ortaya çıkan şefkat, bakım ve sahiplik dinamiklerinin etik açıdan değerlendirilmesine daha az yer verilmiş; Damaris ile köpek arasındaki ilişkinin yapısına karışan şiddet ise sınırlı ölçüde ele alınmıştır. Oysaki roman, anneliğin ve şefkatin kurtarıcı olduğu yönünde kök salmış olan yaygın inancı sorgulamakta ve bu bağlamda bakım etiği kavramlarının, özellikle sosyal baskı, yalnızlık ve duygusal yoksunluk gibi olumsuz koşullar söz konusu olduğunda çözülebileceğini görünür kılmaktadır. Diğer yandan günümüzde küresel krizler, toplumsal kutuplaşmalar ve teknolojik gelişmeler karşısında etik edebiyat eleştirisinin önemini de arttırdığını söylemek mümkündür çünkü edebiyat, farklı yaşam deneyimlerini anlamak, ötekine empati duymak ve karmaşık ahlaki meseleleri düşünmek için elverişli bir zemin oluşturmaktadır. Tüm bu nedenlerle, bu çalışmada Quintana'nın *Köpek* adlı romanı, edebiyatın sadece estetik bir zevk kaynağı değil, aynı zamanda ahlaki düşüncüyü besleyen, toplumsal değerleri sorgulayan ve okuyucuların empatik kapasitelerini geliştiren güçlü bir araç olduğunu öne süren etik edebiyat eleştirisi çerçevesinde, Carol Gilligan'ın bakım etiği kuramı doğrultusunda incelenmiştir.

Etik Edebiyat Eleştirisi

Etik edebiyat eleştirisi, XX. yüzyılın son çeyreğinde, yapısalcılık ve postyapısalcılığın metni özerk bir sistem olarak ele alan yaklaşımlarına bir tepki olarak ortaya çıkmış; edebî eserleri etik ve toplumsal sorumluluk bağlamında inceleyerek edebiyatın salt estetik bir nesne olmadığını, aynı zamanda etik değerleri aktaran, sorgulayan ve dönüştüren bir araç olduğunu savunmuştur (Harpham, 2001, s. 371-372). Etik edebiyat eleştirisinin öncülerinden Wayne Clayton Booth 1988 tarihli *The Company We Keep: An Ethics of Fiction* adlı çalışmada edebiyatın toplumsal ve ahlaki işlevlerine dikkat çekerek eleştiride etik sorumluluğu ve anlatıcının rolünü vurgulamış, Martha Craven Nussbaum ise 1990'larda geliştirdiği Yeni-Aristocu yaklaşımıyla, edebiyatın etik teoriye katkılarına savunmuş ve anlatının ahlaki hayal gücünü güçlendirdiğini öne sürmüştür (Avelar, 2000, s. 80-81; Harpham, 2001, s. 372). Bu nedenle etik eleştiri her edebî eserin -yazarın bilinçli niyetinden bağımsız olarak- bir ahlaki boyut taşıdığını ve karakterleri, olay örgüsü ve barındırdığı anlatsal stratejiler yoluyla okuyucunun ahlaki algı ve yargılarını etkilediğini vurgulamaktadır (Zhang, 2024, sy). Buna göre edebi metinler sundukları değer sistemleri aracılığıyla belirli davranışları onaylamakta veya eleştirmekte, böylelikle de okuyucunun etik düşüncesine katkıda bulunmaktadır. Diğer yandan etik eleştiri okuma eylemini de pasif bir alımlama değil, aktif bir ahlaki katılım olarak değerlendirmekte, anlatının okura sunduğu yönlendirmenin ve anlatıcının tutumunun, okurun yargı süreçlerini şekillendirdiğini öne sürmektedir (Túry, 2003, s. 207-208). Buradan yola çıkarak okuyucunun metinle kurduğu ilişkide

sürekli olarak ahlaki kararlar verdiğini; karakterlerle özdeşleştiğini veya onlara karşı mesafe aldığını, anlatıcının bakış açısını kabul ettiğini veya sorguladığını ifade etmek mümkündür. Anlatıcının hangi değerleri savunduğu, okuyucuyu hangi ahlaki tutumu benimsemeye yönlendirdiği ve metnin yapısının okuyucunun anlatıcısıyla eleştirel bir mesafe kurmasına izin verip vermediği gibi sorular ise metnin ahlaki boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

Carol Gilligan'ın Bakım Etiği Kuramı

Amerikalı psikolog ve etik kuramcı Carol Gilligan (d. 1936), Lawrence Kohlberg'in ahlaki gelişim modelinin, erkek merkezli olduğu için kadınların ahlaki deneyimlerini yeterince temsil edemediğini savunmuştur (Greeno & Maccoby, 1986, s. 311-312). Bu nedenle Gilligan'ın ahlaki gelişim kuramına kadın deneyimlerini de dahil ederek önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir (Auerbach vd., 1985, s. 160).

Kohlberg'in eserini, teorisinin sadece adalet ve haklar üzerine odaklanan bir ahlaki yönelimi ölçmede geçerli olduğunu, ancak öznel yaşam deneyimleri veya özel ilişkiler gibi belirli ahlaki konuları dışarıda bıraktığını vurgulayarak eleştiren Gilligan, kadınlara özgü bir ahlakın varlığını iddia etmekten ziyade, ahlaki gelişim ve muhakemenin farklı yollarının mümkün olduğunu göstermeye çalışmıştır. Bu nedenle ahlak alanını genişletmek için bakım etiği kuramını önermiştir (Medina Vicent, 2016, s. 89). Gilligan'ın 1982'de yayımlanan *Kadının Farklı Sesi: Psikolojik Kuram ve Kadının Gelişimi* (In a different voice: Psychological Theory and Women's Development) adlı çalışmasında açıklanan bakım etiği kuramı adalet etiğinin eşitlik ve genel ilkeler üzerine kurulu yaklaşımına karşı olarak ahlaki değerlendirmelerde ilişkilerin, empati ve zarar vermemeye yönelik sorumluluğun belirleyici olduğunu vurgulamaktadır: “Adalet etiği herkesin aynı muameleyi görmesini gerektiren eşitlik ilkesinden hareket ederken, bakım etiği kimsenin incinmemesi gerektiğini öngören şiddetsizlik ilkesine dayanır” (Gilligan, 2017, s. 276).

Geleneksel modeller, ahlakı, haklar, kurallar ve soyut ilkeler üzerinden açıklarken bakım etiği insanların somut ilişkilerini, birbirlerine olan davranışları ve duydukları sorumlulukları göz önünde bulundurarak tanımlar; yani ahlak, soyut normlardan ziyade, başkalarıyla kurulan ilişkilerdeki bağlar ve sorumluluklar çerçevesinde şekillenmektedir: “Nasıl ki adalet duygusuyla alakalı ahlak kavramı, ahlak gelişimini hak ve kuralların anlaşılmasına bağlıyorsa, başkalarına bakım sunmayla alakalı olan bu ahlak kavramı da sorumluluk ve ilişki anlayışı etrafında dönen bir ahlak gelişimini merkeze alır” (Gilligan, 2017, s. 67).

Bakım etiği belirli bağlamlara ve somut bireysel ilişkilere odaklandığı için pratik ve bağlamsal olarak nitelenmektedir. Diğer yandan, kişiler arası ilişkiler üzerinden tanımlanan bakım etiğinin, benliği etkileşim üzerinden, yaşamı ise sözleşmelere dayalı anlaşmalardan ziyade ilişkisel bağlara dayalı olarak ele aldığını söylemek de mümkündür (Robinson, 1997, s. 120). Bu bağlamda bakım etiğinin, ahlaki yargıların, kişiler arası ilişkiler, bağlamsal sorumluluk ve karşılıklı olma niteliği üzerine inşa edildiğini göstererek ahlak anlayışına daha pratik ve insan deneyimine daha yakın bir bakış açısı kazandırdığını ifade etmek mümkündür.

Bakım etiği, ahlaki eylemi, yalnızca kurallara veya soyut ilkelere ulaşılan çıkarımlara dayanarak açıklamamaktadır. Bunun yerine, insanlar arasındaki ilişkilerde, birbirinin ihtiyaçlarını fark etme ve bu ihtiyaçlara duyarlı şekilde yanıt verme eylemleri vurgulanmakta ve böylece kişiler arası bağlara ve karşılıklı sorumluluğa dayalı bir ahlak anlayışı ortaya koyulmaktadır: “[...] ideal bir bakım edimi, ihtiyaçları gören ve onlara yanıt veren, kimseyi bir başına bırakmayan bir ilişki ağını sürdürerek dünyaya özen gösteren bir ilişki etkinliğidir” (Gilligan, 2017, s. 127).

Bakım etiğinin temel unsurları özen gösterme (dikkat etme), sorumluluk ve yanıt verebilirlik olarak sıralanmaktadır. Bu unsurlar, bağlamsal olan ve somut ilişkilere odaklanan bir ahlaki pratik için hayati önem taşımakta, bu ilişkileri kuran kişilerin ihtiyaçlarına, taleplerine, korkularına ve umutlarına dikkat edilmesini gerektirmektedir (Robinson, 1997, s. 121). Bu noktadan yola çıkarak bakım etiğinin özen, sorumluluk ve yanıt verebilirlik gibi temel ilkeleri aracılığıyla ahlak anlayışını daha insan odaklı ve bağlamsal bir zemine oturttuğunu ifade etmek mümkündür.

Gilligan ayrıca ahlaki yaşamda kadınların “farklı sesi”nin özünde, ilişkilerin korunması ve sorumluluğun yerine getirilmesi gibi bağ kurma süreçlerinin yer aldığını, buna karşılık ilişkilerin kurulup sürdürülmemesi ya da kopması durumunda saldırganlığın ve çatışmanın ortaya çıktığını vurgulamaktadır: “Kadınların farklı sesi bakım etiğinde, ilişki ile sorumluluk arasındaki bağda ve saldırganlığın temelleri ise bağ kurmadaki başarısızlıkta yatar” (Gilligan, 2017, s. 276).

Gilligan’ın çalışması feminist etik ve ahlak psikolojisi alanlarında büyük etki yaratmış olsa da çeşitli açılardan ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Örneğin, kimi araştırmacılar kullanılan metodolojiyi, ulaştığı sonuçların güvenilirliğini ve sunduğu kanıtları sorgulamış, kimi araştırmacılar da bakım etiğini, bireysel duygu ve deneyimi gereğinden fazla yüceltip kadınları idealize ettiği ve toplumsal bağlamı yeterince göz önünde bulundurmadığı için eleştirmiştir. Ayrıca bazı eleştiriler, çalışmasının tarihî ve kültürel bağlamları göz ardı ettiği, özellikle Afro-Amerikalı kadınların deneyimlerini dikkate almadığı yönündedir. Bu doğrultuda Gilligan’ın tartışmalarında sınırlı kültürel parametrelerden yola çıktığı vurgulanarak öncelikle beyaz ve orta sınıftan kadınların dışındaki seslerin de dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir (Larrabee, 2016, s. 5-7).

Genel olarak değerlendirildiğinde, Gilligan’ın bakım etiği yaklaşımının ahlaki gelişim ve etik kuramlarında geleneksel adalet odaklı modellerin eksik bıraktığı ilişkiselliği, duyarlılığı ve sorumluluğu ön plana çıkararak ahlaki pratik anlayışını genişlettiğini ifade etmek mümkündür. Bu kuram, soyut kuralları ve evrensel ilkeleri mutlaklaştırmak yerine somut bireysel deneyimlere, kişiler arası ilişkilere ve bağlamsal ihtiyaçlara duyarlılığı merkezine alarak ahlaki değerlendirmelerin daha kapsamlı, insan odaklı ve uygulanabilir bir çerçevede yapılmasına olanak tanımaktadır.

Quintana’nın *Köpek Adlı Romanı*

Pilar Quintana, Latin Amerika’nın periferik mekânlarını, özellikle Kolombiya’nın ekonomik, siyasal ve kültürel olarak merkezi bölgelerinden uzakta yaşayan, toplumsal olarak dışlanmış kişileri merkeze alan anlatılarıyla tanınmaktadır. Quintana’nın yapıtları üzerine yapılan araştırmalar da yazarı modern Kolombiya anlatısında annelik, kadınlık ve toplumsal dışlanma meselelerini sorgulayan önemli bir ses olarak konumlandırmaktadır (Revelo, 2024, s. 2-3). Yazarın 2017 yılında yayımlanan ve Türkçeye *Köpek* (La perra) başlığıyla çevrilen romanı da uluslararası düzeyde yankı uyandırmıştır. Romanın ana temaları annelik beklentileri ve bu beklentilerin hayal kırıklığıyla sonuçlanması, ırksal ve sınıfsal dışlanma ile insan-doğa çatışması olarak sıralanabilir.

Roman, Kolombiya’nın Pasifik kıyısında, El Chocó olarak bilinen coğrafi bölgede yer alan ücra bir köyde yaşayan Afro-Kolombiyalı bir kadın olan Damaris’in hikâyesini anlatmaktadır. Romanın olay örgüsü, çocuk sahibi olmayı umutsuzca arzulayan ve derin bir yalnızlık içinde yaşayan Damaris ile bu durumun yarattığı boşluğu doldurmak amacıyla sahiplendiği sokak köpeği arasındaki ilişki etrafında gelişmektedir.

Diğer yandan Kolombiya'nın Pasifik kıyıları da anlatının ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik çalışmalar, bu coğrafyayı marjinalleşme ve terk edilmişlik bağlamında ele almaktadır (Español Casallas, 2020, s. 262). Yoksullukla boğuşan Afro-Kolombiya kökenli toplulukların yaşadığı, devlet hizmetlerinden yoksun bu mekân, romanda hem fiziksel hem de sembolik bir işlev görmekte, buna ek olarak terk edilmişliğin, görünmezliğin ve ölüm imgelerinin yoğunlaştığı bir sahne sunarak olay örgüsünün önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır (Leonardo-Loayza, 2020, s. 161-162).

Quintana'nın yoksunluk ve umutsuzluk gibi duyguları yoğun bir biçimde aktaran anlatım üslubu da romanın etkisini artıran en önemli unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Yazar kısa ve kesik cümleler kullanarak boğucu bir atmosfer yaratmakta ve bu atmosfer aracılığıyla okuyucuyu Damaris'in iç dünyasının karanlığına çekmektedir (Hunt, 2025, s. 87-88).

Köpek üzerine yapılan akademik çalışmalar, kaçınılmaz olarak romanı ekolojik perspektiflerden de incelemektedir. Bu okumalar sonucunda romanın, Kolombiya'nın az temsil edilen bölgelerini görünür kıldığı ve romandaki yeşil alanların ölüm ve tehlikeyle iç içe bir mekân olarak sunulduğu ortaya konmuştur (Montjoy Forti, 2024, s. 19). Buna ek olarak roman, post-human okumalarda önemli bir yer tutan insan-hayvan ilişkisi bakımından da ele alınmış ve doğayı artık insanın denetlediği ve kendine tabi kıldığı pasif bir unsur olarak değil, aksine medenileşme ve evcilleştirme süreçlerine direnen etkin bir özne olarak temsil ettiği öne sürülmüştür (Gavito Cortés, 2023, s. 182).

Tüm bu bilgiler ışığında Pilar Quintana'nın, bireysel beklenti ve arzuların ötesinde toplumsal baskıların, yoksulluk koşullarının ve dışlanmış kimliklerin yaratabileceği içsel ve toplumsal çalkantıları bütüncül bir anlatıyla sunan ve karakterlerin yaşamları vasıtasıyla insan doğasının kırılma noktalarını ve şiddetin farklı biçimlerini dikkat çekici bir biçimde işleyen *Köpek* adlı romanını çağdaş Latin Amerika anlatısında şiddet, toplumsal dışlanma ve annelik kavramlarını yeniden düşünmeye zorlayan bir eser olarak değerlendirmek mümkündür.

***Köpek* Adlı Romanda Bakım Etiğinin Çöküşü**

Roman, başkahramanı Damaris'in, Donya Elodia adlı yaşlı bir kadından, zehirlenerek ölen köpeğinin geride bıraktığı on yavrudan birini alıp sahiplendiğini anlatan bölümle başlar. Hemen ardından gelen bölümde Damaris'le köpek arasında alışılmışın dışında bir bağ kurulacağını hissettiren şu ifadeler yer almaktadır: “Koyacak yer olmadığı için köpek yavrusunu göğsüne yasladı. Avucunun içine sığacak kadar minicikti yavru; süt kokuyordu, sınıksız sarılmak ve ağlamak isteği veriyordu Damaris'e” (Quintana, 2022, s. 11). Bu kısa ama yoğun betimlenmiş sahne, Damaris'in şefkat ve bakım arzusu ile ilişki kurma biçimini de yansıtmaktadır. Gilligan'ın bakım etiği çerçevesinden okunduğunda bu yalnızca biyolojik bir tepki değil, ilişki kurmakla ilgili bir gereksinim ve ahlaki dürtü olarak da değerlendirilebilir çünkü Damaris'in yavru köpeği göğsüne yaslaması, duyduğu fiziksel yakınlık ihtiyacının yanında, bakım etiğinin, kimsenin incinmemesi gerektiği anlayışını da somutlaştırmaktadır. Bu nedenle bu davranışın, Gilligan'ın savunduğu gibi soyut kuralların ötesinde, şefkatle ilişki kurma ihtiyacına yanıt veren bir ahlak pratiği sunduğunu ifade etmek mümkündür.

Aynı bölümün devamında Damaris'in, kocası Rogelio'nun yavru köpeği gördüğünde vereceği tepkiden dolayı tedirgin olduğu, çiftin hali hazırda üç köpeği olduğu, ancak Rogelio'nun bu hayvanları da yalnızca beçilik yapmaları için beslediği anlatılmaktadır. Diğer köpeklere oldukça sert davranan Rogelio'nun bazı acımasız davranışlarını hatırlayan Damaris'in aklından

geçenleri aktaran satırlar şunlardır: “Damaris minik dişi yavruya çok farklı davranacağı konusunda kendi kendine söz verdi. Çünkü bu kendi köpeğiydi ve Rogelio’un ona diğer köpeklere davrandığı gibi davranmasına, hatta sert bakmasına bile izin vermeyecekti” (Quintana, 2022, s. 14). Bu bölüm Gilligan’ın bakım etiği yaklaşımındaki ilişkisel sorumluluğun ve somut ilişkilerin önemini vurgulayan bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde Damaris’in köpeğe karşı takındığı tutumun hem sevgi ihtiyacı barındırdığını hem de ilişkisel bağların sürdürülebilirliği için duyulan derin bir sorumluluk ve bağlanma arzusuyla şekillendiğini göstermektedir.

Romanın bir sonraki bölümünde Damaris’in yavru köpeği besleme konusunda yaşadığı zorluk anlatılmaktadır. Damaris yavruyu önce şırıngaya süt koyarak beslemeye çalışır; ancak “kaba saba” diye betimlenen elleriyle şırıngayı bir türlü doğru kullanamaz. Daha sonra tavsiye üzerine damlalıklarla yavruya süt vermeye çalışır; bu sefer de akan sütün miktarı yavruyu doyurmaya yetmez; “O zaman aklına bir parça ekmeği sütle ıslatıp yavru köpeğin önüne koymak geldi. Bu işe yaradı: Yavru köpek ekmeği emerek karnını doyurmayı başardı” (Quintana, 2022, s. 14). Bu bölümde anlatılanlar, Damaris’in yavru köpeğe bakım verme çabaları üzerinden bakım etiğinin uygulanmasındaki zorlukları ortaya koymaktadır. Bakım etiğinde idealize edilen şefkat duygusunun eyleme dönüşmesi, bedensel beceri eksikliği ve yetersiz araç-gereç gibi nedenlerle güçleşmekte; Damaris’in niyeti ne kadar iyi olsa da bu engeller bakım pratiğini doğrudan etkilemektedir. Diğer yandan bu bölüm, bakım etiğinin, karşısındakinin ihtiyaçlarına etkili biçimde yanıt verme ilkesinin uygulanmasına bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Damaris’in yavruyu beslemek için bulduğu bu çözüm her gün belli zorluklara katlanmayı beraberinde getirir. Aşağıda yer alan bölümde anlatılanlar, Damaris’in yavru köpeği beslemek ve bakımını sürdürmek için günlük olarak katlandığı ağır fiziksel çabayı vurgulayarak bakımın idealize edilmiş şefkat beklentisinin ötesine geçen zorlayıcı bir pratik haline gelebildiğini göstermektedir:

Damaris köpeğe bakmak için sabah erkenden kalkıyor, kayık için kullandıkları koca küreği omuzlayıp evden çıkıyor, omzunda kürekle merdivenleri iniyor, kayığı çıkarıp suya indiriyor, kürek çekiyor, karşı tarafa varınca kayığı bir ağaca bağlıyor, oradaki balıkçıdan ya da karısından ve çocuklarından kayığa göz kulak olmalarını rica ediyor, onların şikâyetlerini dinliyor, Don Jaime’nin dükkânına varıncaya kadar köyün yarısını yürüyerek geçiyordu. Dönüşte de buna benzer şeyler... Aynı şeyleri her gün, hatta bazen yağmurun altında, yapmak zorunda kalıyordu. (Quintana, 2022, s. 16)

Görüldüğü gibi, bakım sadece duygusal bir sorumluluk değil, aynı zamanda sürekli tekrar eden yorgunluk ve fiziki çabayla şekillenen bir süreçtir. Bu durumun, bakım etiğinin, bakımı soyut bir iyilik niyetinden ziyade ilişkilerin içinde sürekli olarak verilen somut yanıtlar olarak değerlendiren ilkeleriyle de uyduğunu ifade etmek mümkündür. Ayrıca bu bölüm, bağlamsal gerçekliklere odaklanan bakım etiğinin ahlaki değerlendirmede aradığı duruma özel duyarlılık ilkesinin de bir yansımasını oluşturmaktadır.

Romanda Damaris’in, yavru köpeğin fiziksel bakımın yanında duygusal koruma ve yakınlık ihtiyacıyla da ilgilendiğini gösteren ifadeler mevcuttur. Böylece bakım eylemi yalnızca beslemekle kalmayıp bedensel temas, sıcaklık sağlama ve güven duygusunu pekiştirme gibi somut bir ilişki pratiğine dönüşmektedir. Damaris’in yavru köpeği sıcak tutmak ve uyutmak için yaptıklarını anlatan ifadeler şu şekildedir: “Gün boyu üşümesin diye yavru köpeği, sutyenininde içinde, iri ve sıcak memelerinin arasında taşıyordu. Geceleri de bir şişe sıcak suyla ve onun kokusunu alsın, yerini yadırgamasın diye o gün giydiği bluzla birlikte Don Jaime’nin hediye ettiği karton kutunun içine bırakıyordu” (Quintana, 2022, s. 16). Bu bölüm bakım etiğinin idealize

edilmiş şefkat anlayışını aştığını ve ilişkiel bağlardaki korunma, duyarlılık ve bağlılık gibi unsurların da bakımın ayrılmaz birer parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Böylelikle metinde, Damaris'in köpeğe olan tutumunun, pratik bakımın ötesinde bir duygusal ilişki ve koruma arzusu içerdiği göz önünde bulundurularak bakım etiğinin somut, bağlamsal ve ilişkiel yanlarının vurgulandığı değerlendirilmektedir.

İçinde yaşadığı evin fiziksel şartları dahilinde, Damaris'in yavru köpeğe olan davranışlarının, hayvanın duygusal ihtiyaçları ve aralarındaki ilişkiel sorumluluk ekseninde şekillendiğini örnekleyen başka sahneler de mevcuttur. Örneğin Damaris'le kocasının derme çatma bir kulübede yaşadıklarından, fırtınalı havalarda burasının rüzgârla sallandığından ve hatta içerisine yağmur suyu sızdığından bahsedilen bir bölümdeki şu ifadeler dikkat çekmektedir: “Fırtınalı havalarda köpek ulumaya başlar başlamaz Damaris, Rogelio'nun bir şey söylemesine ya da yapmasına fırsat vermeden yerinden fırlıyor, yavruyu kutusundan alıyor, karanlığın içinde onu bağına basıyor, sesi kesilene kadar okşuyor, seviyordu” (Quintana, 2022, s. 16-17).

Romanda, Damaris'in köpeğe verdiği bakımın, sadece ani bir tepki veya acil ihtiyaç durumlarında verilen bir yanıt değil, sürekli ve tekrarlanan bir ilişki pratiği olduğunu gösteren bölümler de mevcuttur. Bu bölümlerden birinde Damaris'in günlük işlerini bitirdikten sonra rutinin bir parçası olarak hayvana ilgi ve şefkat gösterdiği anlatılmaktadır: “Gündüzleri de okşayıp seviyordu köpeğini. Yapması gereken işleri sabahdan yapıyor, öğleden sonraları köpeği kucağında, plastik sandalyeye oturuyor, televizyonda dizi izliyordu” (Quintana, 2022, s. 17). Damaris'in bu rutini, bakım etiğinin vurguladığı gibi ilişkiel sorumluluğun, sürekliliğin ve duygusal yakınlığın bir ifadesi niteliğindedir çünkü bakım fiziksel gereksinimleri karşılamanın yanında duygusal bağların inşasını da içermektedir.

Romanın bir sonraki bölümünde, kuzeni Luzmila'nın Damaris'i ziyarete geldiği ve onun köpekle olan yakınlığını eleştirdiği anlatılmaktadır. Luzmila'nın Damaris'e yönelik bu eleştirisi, bakım pratiğinin toplumsal olarak nasıl algılandığını ve Damaris'le köpek arasındaki bağın çevrenin dayattığı normlarla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Aynı bölümde Luzmila'nın Damaris'e köpeğin adını sorduğu, Damaris köpeğin adının Chirli olduğunu söylediğinde de Damaris'in eskiden, eğer kızı olursa ona bu adı vermek istediği anlatılmaktadır. Burada dikkat çekici olan, Damaris'in bu konudaki hassasiyetinden de muhtemelen haberdar olan bu kadının ifadelerinde hissedilen düşüncesizliktir: “Chirli mi? Şu güzellik kraliçesinin adı gibi yani...” diyerek güldü Luzmila, “Kızın olursa ona bu adı vermeyi düşünüyordun, değil mi?” (Quintana, 2022, s. 19). Luzmila'nın köpeğin adını duyduğunda verdiği tepki Damaris'in bakım ve bağ kurma deneyiminin toplumsal norm ve yargılarla çatışma içinde olduğunu göstermektedir. Chirli ismi Damaris için sadece bir ad değil, hiç yaşayamamış olduğu anneliğe dair bir idealin sembolüdür. Luzmila'nın bunu duyduğunda verdiği tepki toplumsal beklentilerin, Damaris'in duygusal dünyasını ve köpekle aralarındaki bakım ilişkisini küçümseyici bir dille yorumladığını göstermektedir. Böylelikle Damaris'in içsel arzularıyla çevresinin beklentileri arasındaki gerilim açığa çıkmaktadır; bakım arzusu sadece bir hayvanla kurulan bağ olarak görülmek yerine “normal annelik” kalıplarına uymadığı için eleştirilmektedir.

Luzmila'nın yukarıda alıntılanan sözlerinden sonra Damaris'in çocuğu olmadığı, Rogelio ile yaşamaya başladığında on sekiz yaşında olduğu, evlenmelerinin üzerinden iki yıl geçtikten sonra insanların çocuk sahibi olmakla ilgili sorular sormaya başladığı anlatılmaktadır. Hatta Damaris bu sorgulamalardan dolayı kendini baskı altında hissederek hamile kalmayı kolaylaştırdığını duyduğu pek çok geleneksel yöntemle başvurur. Bu süre zarfında Rogelio de ona görece destek verse de karı

koca arasında bazı duygusal kopukluklar meydana gelir ve birbirlerinden giderek uzaklaşırlar. Şimdi kırk yaşına basmış olan Damaris'in, kuzeninin bu söyledikleri karşısında içinden geçenleri anlatan ifadeler şu şekildedir: “Şimdi ise iki kızı ve iki torunu olan otuz yedi yaşındaki kuzeninin söyledikleri onda, televizyon dizilerindeki gibi acısını belli eden bir yüz ifadesiyle hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak, “Evet, hiçbir zaman sahip olamadığım kızıma vermeyi düşündüğüm adı koydum ona... Adı, Chirli...” deme arzusu uyandırıyor” (Quintana, 2022, s. 25-26). Gilligan'a göre kadınların ahlaki gelişimi ve kimlik algısı başkalarıyla kurdukları bağlar üzerinden şekillenmektedir. Damaris'in neredeyse on sekiz yaşından itibaren maruz kaldığı çocuk sahibi olma baskısı, toplum içindeki değerini ve kimliğini, bir çeşit bakım verme ilişkisine, yani anneliğe göre belirlemesine neden olmuştur. Kırk yaşına geldiğinde hissettiği keder de yalnızca biyolojik bir eksiklik değil, Gilligan'ın tanımladığı anlamda ilişkisel bir kopukluk ve toplumsal bir başarısızlık hissidir. Ayrıca Damaris'in köpeğe hiç sahip olamadığı kızına verdiği ismi vermesi, bakım etiği bağlamında bir ikame ilişkisi kurma çabası olarak değerlendirilebilir. Damaris annelik idealini gerçekleştiremeyince bakım verme arzusu köpeğe yönelmiştir. Bu durum, bağ kurma ve bastırılmış bakım veren kimliğini somut bir varlık üzerinden yeniden inşa etme girişimi olarak değerlendirilebilir.

Bir sonraki bölümde büyümeye başlayan köpekle Damaris arasındaki ilişkide birtakım değişiklikler meydana geldiği anlatılmaktadır. Onu artık daha çok yere bırakan Damaris, köpeği beslenme ve dışkılama konularında eğitmeye başlar. Bu sırada aralarındaki bağ da güçlenmektedir: “Yavru artık uzun süre uyanık kalabiliyor, Damaris nereye gitse peşinden gidiyor, oynamak için ayaklarına atılıyor, hoplayıp zıplıyordu” (Quintana, 2022, s. 28). Damaris'le köpek arasındaki ilişkide gözlemlenen bu gelişim, bakımın karşılıklı bir etkileşim sürecine dönüştüğünü göstermektedir. Damaris'in günlük olarak köpeğe ilgi göstermesi, köpeğin de ona duygusal ve davranışsal tepkilerle yanıt vermesiyle aralarındaki bağ güçlenmektedir. Bu durum, Gilligan'ın bakım etiğinde vurguladığı gibi, bakımın yalnızca tek taraflı bir yükümlülük olmadığını, ilişkisel bir diyalog haline gelerek karşılıklı güveni ve kurulan bağı beslediğini ortaya koymaktadır. Damaris'le köpek arasındaki bağ öyle bir haldedir ki bir gün yavru köpek evdeki diğer köpeklere hırladığında Rogelio'nun olası bir saldırgan tepkisine karşı Damaris her şeyi yapmaya hazırdır: “Bir gün öteki köpeklere dişlerini göstererek hırlamaya başladı. Damaris, Rogelio görüp de yavru köpeğe bir şey yapmasın diye hemen atıldı. Bu yavruya bir şey yapacak, elini kaldıracak olursa gebertirdi kocasını” (Quintana, 2022, s. 28). Bu bölüm, Damaris'le köpeği arasındaki bağın derin bir ilişkiye dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca Damaris'in, kocası Rogelio'ya karşı saldırgan bir tutumla bile olsa köpeği korumaya hazır olması, ona karşı duygularının bir çocuğu koruma isteğine benzer bir sorumluluk ve duyguyla iç içe geçtiğini göstermektedir. Gilligan'ın bakım etiği çerçevesinde bu tür bir bağlılık, yalnızca iyi niyet değil, karşılıklı güven, duygusal bağlılık ve ilişkiyi sürdürme arzusuyla anlam kazanmaktadır. Burada da Damaris'in koruyucu ve savunmacı tavrı, köpekle aralarındaki bakım ilişkisini bir özne-nesne ilişkisi olmaktan çıkarıp derin bir kişisel bağlılıktan kaynaklanan somut bir ahlaki pratiğe dönüştürmüştür. Bu durumu örnekleyen sahnelerden bir diğeri de Damaris'in köpeği yalnızca kocasından değil, muhtemelen diğer köpeklerden de korumaya çalıştığının anlatıldığı bölümde yer almaktadır. Damaris artık büyüdüğü için yaşadıkları kulübeye veya göz kulak oldukları büyük eve girmesine izin vermediği köpeğin yatması için özel bir yer hazırlar: “Öteki köpeklerle birlikte evin altında yatmasına da Damaris'in içi razı olmadı. Ona, öteki köpeklerin girmesine izin verilmeyen çardakta, yağmurdan korunabileceği bir yer hazırladı” (Quintana, 2022, s. 42).

Romanın ilerleyen bölümlerinden birinde ise Damaris'in bir akşamüstü köpeğini severken ellerinin kirlendiğini fark ettiği, bunun üzerine onu yıkamaya karar verdiği, ancak hayvanın yıkanmaktan hiç hoşlanmadığı anlatılmaktadır: “Köpeğini çardakta duran minderine bıraktı. Eski bir havluyla kapladığı o minderi köpeği için özel olarak hazırlamıştı. Yıkanmaktan hiç memnun olmayan hayvan hâlâ küskündü” (Quintana, 2022, s. 47). Damaris'in köpeği yıkayıp temizlemesi ve onun için özel bir minder hazırlamış olması, buna karşılık köpeğin yıkanmaktan hoşnut olmayarak Damaris'e küskün davranması, bakım ilişkisinin, tek taraflı emek olmaktan çıkarak karşılıklı bir dinamik haline geldiğini göstermektedir. Bu durum da bakım etiğinin vurguladığı karşılıklı ilgi, bakım alanın yanıtı ve somut ilişki pratiği gibi konuları somutlaştırmaktadır.

Aynı günün sabahında önce Rogelio sonra da Damaris tuhaf bir sahneyle karşılaşılır: köpek, Damaris'in hali hazırda sınırlı sayıda olan iç çamaşırlarını parçalamıştır. Bunu gören Damaris'in ilk hissettiği Rogelio'nun hayvanı cezalandırmak için ona herhangi bir şey yapmış olması ihtimalinin verdiği endişedir. Bu nedenle önce köpeği kontrol eder ve iyi olduğundan emin olduktan sonra rahatlar: “Damaris köpeğin her yerini tepeden tırnağa kontrol etti; hiçbir yerine bir şey olmadığını, gayet iyi olduğunu görünce rahat bir nefes aldı, azarlamak yerine sarıldı köpeğine; mesajı aldığını, onu bir daha yıkamayacağını söyledi” (Quintana, 2022, s. 49). Bu bölüm bakım etiği açısından değerlendirildiğinde Damaris'in davranışlarının Gilligan'ın ilişkisel sorumluluk, empati ve somut bağlam vurgusuyla uyumlu olduğunu ifade etmek mümkündür. Damaris'in köpeğin iyi durumda olduğunda rahatlaması ve çamaşırları parçalayarak ne anlatmaya çalıştığını anladığını sanması aralarındaki bakım ilişkisinin karşı tarafın durumuna duyarlı bir ahlaki pratik olduğunu göstermektedir.

Romanın bir sonraki bölümü, “Köpek dağda kayboluncaya kadar onu şımartmaya devam etti Damaris” cümlesiyle başlar. Rogelio'nun denize açıldığı bir gece, diğer köpeklerinden birinin öncülüğünde Damaris'in köpeği de dağa doğru koşup gider. Damaris o gece ve izleyen günler köpeği her yerde arar ancak izini bulamaz. Rogelio'nun da eve döndüğü üçüncü gün diğer köpekler eve döner. Yaklaşık yirmi gün boyunca karı koca her gün köpeği arar ve sonunda Damaris köpeğin öldüğüne kanaat getirir. Tam otuz üç gün sonra, artık kendisinden tamamen umut kesilmişken köpek çıkagelir. Damaris onu bahçede gördüğünde başta gözlerine inanamaz ama zayıflamış ve çamur içinde kalmış olsa da köpeğini tanır: “Damaris kulübenin merdivenlerinden inerken köpek ona kuyruk sallamaya başladı. O zaman gözyaşlarını tutamadı Damaris” (Quintana, 2022, s. 65). Köpeğin kaybolup uzun süre geri dönmemesi sırasında Damaris'in onu bulmak için gösterdiği çabalar, bakım ilişkisinin beklenti ve umudun sürekliliğiyle çerçevelendiğini göstermektedir. Diğer yandan köpeğin geri dönmesi de bakım etiğinde vurgulanan karşılıklı bağ ve ilişkisel sorumluluğun somut bir karşılığı olarak okunabilir.

Aynı bölümün devamında Damaris'in, köpeğin üzerinde türlü yaralar olduğunu fark ettiği anlatılır. Damaris önce hayvanı temizler, kendine hazırladığı yemekle besler, köye gidip yaralarına süreceksin Gusantrex adlı bir merhem alabilmek için birisinden borç ister ve merhemi civardaki köylerde bulamayınca vereceği tepkiden çekindiği halde Luzmila'ya giderek o gün şehre gidecek oğluna merhemi sipariş eder: “Gusantrex son tekneyle geldi ve Damaris sonraki günlerini köpeğin yaralarına merhem sürmekle, ona yiyecek hazırlamakla, onu şımartmakla geçirdi (Quintana, 2022, s. 66). Damaris'in köpeğin yaralarını tedavi etmek için gösterdiği çaba, bakımın somut ihtiyaçlara duyarlı ve sürekli bir sorumluluk olarak devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum Gilligan'ın bakım etiğinde öne sürdüğü gibi, bakım eyleminin bakım verenin niyeti ve bakım alanın ihtiyaçları arasındaki karşılıklı etkileşim içinde şekillendiğini göstermektedir. Böylelikle bakım, duygusal bir

ilgi olmanın yanında, ihtiyaçlara cevap verme ve ilişkiyi sürdürme açısından bakım ilişkisi içindeki özneler arası bir boyut da kazanmaktadır.

Bir sonraki bölümde köpeğin iyileşip kilo aldığı, ancak Damaris'in onu ilgisiyle şımartmaya devam ettiği, bunu izleyen bölümde ise köpeğin yeniden ve bu kez kendi kendine, diğer köpekler olmadan evden kaçtığı anlatılmaktadır. Aynı günün gecesinde köpek geri döner. Damaris başlangıçta onu yemek vermeyerek cezalandırmak ister ancak gönlü buna elvermez. Bunun ardından gelen bir hafta boyunca Damaris, köpeği bağlı tutar. Hayvanı niçin bağladığını ona anlatmaya çalışır ve bir haftanın sonunda ipi çözdüğünde hayvanın kaçıp gitmemesini iyiye işaret olarak görür; ancak yanılmıştır çünkü köpek ilk fırsatını bulduğunda tekrar kaçar: “Ondan sonra da hiçbir şey işe yaramadı: Ne bir ay boyunca bağlı tutmak, ne tamamen serbest bırakmak, ne kaçmasını diye sürekli gözetlemek, ne ceza olarak yiyecek vermemek, ne fazla yiyecek vermek, ne sert davranmak, ne sevgiye boğmak... Köpek en küçük fırsatını bulduğu anda kaçıyor, saatlerce, günlerce dönmüyordu” (Quintana, 2022, s. 72-73). Köpeğin Damaris'in her türlü çabasına rağmen defalarca kaçması ve böylece aralarındaki ilişkiye ayrılığın da dahil olması, bakım etiğinde idealize edilen karşılıklı güven ve sürekliliğin her zaman sağlanamayacağını; bakım veren ve alan arasındaki bağın somut eylemlerle güçlense bile bakım alanın özerk davranışları ve ilişkisel belirsizlikler tarafından sınındığını göstermektedir. Bu durum bakımın, Gilligan'ın bakım etiğinin ilişki, yanıt verme ve somut bağlam vurgusuyla uyumlu bir biçimde, bakım verenin beklenti ve kontrolüyle değil, bakım veren ve alan arasındaki bağda oluşabilecek çözümlerle beraber müzakere edilebilecek bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

Köpeğin bu şekilde evden kaçması ve belirsiz bir süre sonra geri dönmesi zamanla Damaris'in öfkelenmesine ve hayvana olan davranışlarında değişiklikler meydana gelmesine neden olur. Damaris ilk olarak köpek üzerinde uyusun diye hazırladığı minderi atar, hayvanı sevip okşamayı, kuyruğunu salladığında ona ilgi göstermeyi ve yarasalar ısırmasını diye geceleri uyuduğu yerdeki ışığı açmayı bırakır. Hatta bir gün köpeğin ısırıldığını Rogelio fark eder ve Damaris buna ilgisiz kalır. Zamanla hayvana olan öfkesi bu şekilde kayıtsızlığa ardından da rahatsızlığa dönüşür: “Köpeğin varlığı Damaris'e ağır gelmeye başlamıştı. Kötü kokusundan, silkinip tüyelerini dökmesinden, ağzından burnundan akan salyanın, sümüğün hem görüntüsünden hem her yere bulaşmasından rahatsız oluyordu. Gitsin, bir daha gelmesin, zehirli yılanlar sokup öldürsün istiyordu” (Quintana, 2022, s. 73). Bu bölümde anlatılanlardan bakım etiğinin merkezindeki ilişkisel bağın zayıfladığını ve bakım ilişkisinin artık karşılıklı ilgi ve sorumluluğa dayanmadığını söylemek mümkündür. Damaris'in köpeğin durumuna duyarsız bir tutum sergilemesi ise aralarındaki empati ve duyarlılığın zayıfladığını göstermekte ve Gilligan'ın özen ve başkalarının ihtiyaçlarına yanıt verme vurgusuyla çelişmektedir. Ayrıca Damaris'in köpeğin temel ihtiyaçlarına yanıt vermeyerek sorumluluk almaktan kaçınması bakım etiğinin temel unsurlarından biri olan sorumluluk pratiğine aykırıdır. Diğer yandan Gilligan'a göre bağ kurmadaki başarısızlığın bir göstergesi olabilecek olan saldırganlığın da gözlemlendiği bu bölümün bakım etiğinin olumlu bir pratiğini yansıtmadığını ifade etmek mümkündür.

Yukarıda alıntılanan satırların ardından köpeğin sakinleştiği, evden kaçmayı bıraktığı ve eskisi gibi Damaris'in peşinden ayrılmadığı anlatılmaktadır. Damaris bu durumu hayvanın akıllanmasıyla ilişkilendirse de bir gün gerçek Rogelio'nun ağzından dökülür: hayvan hamile olduğu için böyle davranmaktadır: “Midesine bir yumruk yemiş gibi oldu Damaris, nefesi kesildi. Buna karşılık söyleyebileceği hiçbir şey yoktu; köpeğin hamile olduğu gerçekten de apaçık belliydi: Karnı büyüyüp sertleşmiş, memeleri şişmişti” (Quintana, 2022, s. 74). Bir sonraki

bölümde Damaris'in hamile köpeği görmeye bile katlanamadığı ve her gün biraz daha büyümekte olan karnını görmekten duyduğu acı anlatılmaktadır. Buna rağmen köpek eski günlerdeki gibi devamlı olarak Damaris'in peşindedir: "Damaris onu kendinden uzaklaştırmaya çalışıyor, "Defol! Git başımdan!" diyerek kovuyordu" (Quintana, 2022, s. 76). Bu bölüm, Gilligan'ın bakım etiği kuramı açısından değerlendirildiğinde, metinde Damaris ile köpeğin ilişkisel dinamiğinin yeniden şekillendiği görülmektedir. İlişki bozulur ancak köpeğin hamilelik durumuyla beraber yeniden somut bir bağ ve ihtiyaç ortamı ortaya çıkar. Buna rağmen Damaris'in bu duruma duyarsızlık, rahatsızlık ve uzaklaşma eğilimi göstermesi, bakım etiğinin merkezindeki empati, sorumluluk ve özen gibi ahlaki değerlerin eksikliğini ortaya koymakta, Damaris'in köpeğin durumu karşısındaki davranışları ise ilişkisel duyarlılık ve sorumluluk pratiğinin zayıfladığını göstermektedir. Böylelikle bu bölüm, bakım etiğinin idealindeki empatinin ve karşılıklı bağlılığın yerini rahatsızlık ve reddin aldığını ortaya koymaktadır.

Aynı bölümün devamında, yağmurlu bir gecede köpeğin doğurduğu anlatılmaktadır. Bunu ilk fark eden Rogelio olur, Damaris'e bunu söylediğinde kadın bu habere kayıtsız kalır. Yavruları ancak ertesi gün görmeye giden Damaris, köpek onlara bakmadığı için yavrularla ilgilenmeye başlar. Bu sırada Rogelio'nun hayvanlara karşı hoşgörülü davranmadığını fark eder ve yavruları verecek bir yer aramaya koyulur. Yavrulardan ikisi erkek biri de dişidir. Erkek yavrulara kısa süre içinde yuva bulabilse de hiç kimse dişi köpeği almaya istekli değildir. Önce Ximena adında bir kadın dişi yavruyu almayı kabul eder, fakat daha sonra sözleştikleri gün ortalarda görünmez. Daha sonra iskelede tesadüfen karşılaştığı ve Damaris'in isteyenlere elindeki yavru köpeklerden birini verdiğini duyan bir adam dişi yavruyu almayı kabul eder. Ne var ki kararlaştırdıkları günden iki hafta sonra Ximena çıkagelir ve Damaris'in yavruyu bir başkasına vermesine tepki gösterir. Bunun üzerine Damaris düşünür ve ertesi gün kadının yaşadığı yere giderek ona kendi köpeğini teklif eder ve bu şekilde köpektan ayrılır. İzleyen bölümde ise köpeğin birkaç gün sonra Damaris'le kocasının yaşadığı kulübeye geldiği anlatılmaktadır: "Damaris televizyonda seyrettiği diziyi bıraktı, köpeği kovmak için kulübeden dışarı fırladı; artık burada istenmediğini anlasın diye korkutmaya çalıştı. Öfkeli bir suratla, tehditkâr bir sesle bağırarak kovdu" (Quintana, 2022, s. 88). Bu bölüm karakterler arası bağların yeniden şekillendiğini göstermektedir. Köpeğin kulübeye geri dönmesi ve Damaris'in onu tehdit eder şekilde kovması bakım etiğinin ilişkisellik, empati ve zarar vermeye yönelik sorumluluk ilkeleriyle çelişmektedir. Bu nedenle Damaris ve köpek arasındaki bağın zayıfladığını ve karşılıklı duyarlılığın azaldığını ifade etmek mümkündür.

Damaris'in hayvanı kulübeden uzaklaştırma çabaları köpekte beklenen karşılığı bulmaz, sadece gidip büyük evin altına saklanır. Bulabildiği sopalarda hayvanı oradan çıkarmaya çalışan Damaris başarılı olamaz. Sonunda köpeğin sudan nefret ettiğini hatırlar ve onu suyla korkutarak saklandığı yerden çıkmasını sağlar; ancak bu onun için yeterli değildir. Damaris'in bundan sonra yaptıklarını anlatan satırlar şöyledir: "Damaris bahçeye kaçan köpeğin ardından hemen gitmedi, unutmaması için biraz bekledi, sonra sessizce yaklaşıp bir kova suyu üstüne boca etti" (Quintana, 2022, s. 89). Bu bölüm Damaris'in davranışlarının bakım etiğinin bazı unsurlarıyla nasıl çeliştiğini göstermektedir. Örneğin bakım etiğine göre ahlaki eylemin merkezinde ilişkiler, empati, sorumluluk ve somut ihtiyaçlara yanıt verme yer alırken Damaris'in köpeği kulübeden uzaklaştırma çabaları, ilişkisel sorumluluktan ziyade üstün gelme ve dışlama odaklıdır. Köpeği saklandığı yerden çıkarmak için suyla korkutması da empati, özen ve sorumluluk gibi bakım etiğinin temel unsurlarının eksikliğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda alıntılanan satırların ardından köpeğin korkup sıçradığı ve Damaris'ten uzaklaşmaya başladığı anlatılmaktadır. Köpek, Damaris'in bundan sonra yapacaklarını anlamak istemiş gibi tekrar tekrar arkasına dönüp bakarak kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırmış halde ilerler. Bu sahne karşısında Damaris'in hissettiklerini anlatan satırlar şunlardır: “Damaris’e, köpekle aralarındaki bağ bir daha tamir edilemeyecek şekilde kopmuş gibi geldi; köpekten kurtulmak isterken beklediğinin aksine, bu durum acı verdi ona, içi yandı” (Quintana, 2022, s. 89). Damaris'in köpeği suyla korkutup uzaklaştırma girişimi işe yarasa da köpeğin bu şekilde tedirgin uzaklaşması ve Damaris'in bu sahne karşısında hissettiği acı, bakım etiği çerçevesinde ilişkilerin karşılıklı davranışlar ve bağlılıkla süregeldiğini somutlaştırmakta ve bu bağın çözülmesinin de acı veren bir deneyim haline geldiğini göstermektedir.

Bir sonraki bölümde köpeğin eve geri dönüşü anlatılmaktadır. Damaris ise hayvanı bağlayarak Ximena'ya geri götürmeye karar verir. Bu sırada yaşadığı coğrafyadan da kaynaklanan pek çok zorlukla başa çıkmak durumunda kalır, ancak köpeği geri götürmek konusunda kararlıdır. Sonunda Ximena'nın evine varıp köpeği ona teslim eder: “Damaris'in son gördüğü, yere bir bez bebek gibi bacaklarını açarak oturmuş Ximena ve yanında kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırılmış duran köpek oldu; hayvan mezbahaya bırakılmış gibi umutsuz gözlerle Damaris'e bakıyordu” (Quintana, 2022, s. 94). Köpeğin eve geri dönüşü ve Damaris'in onu Ximena'ya teslim etme kararı, Damaris'in ilişkiyi sonlandırma niyetine karşın köpekte tam bir duygusal kopuştan söz edilemeyeceğini göstermektedir. Bu durum da bakım etiğinin vurguladığı karşılıklı duygusal bağın çözülmesinin ne denli güç ve sancılı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Birkaç gün sonra Damaris uyandığında, büyük evin yıkayıp çardağa astığı perdelerinden birinin yırtılmış, yerde ve çamur içinde olduğunu görür. Üstelik bu perde, henüz küçük bir çocukken denizde kayboluşuna tanık olduğu ve günler sonra cansız bedeni bulunan Nicolasito adlı çocuğun odasına aittir. Damaris, çocuk kaybolduğunda suçlanarak günlerce dayısından dayak yemiş, şimdi ise bir borcu öder gibi çocuklarını kaybettikleri bu evi ne satabilen ne de buraya geri dönebilen ailenin evini temiz tutmaya çalışmaktadır. Perdeyi o halde gördükten sonra köpeği fark eden Damaris bir ip alarak köpeğin boynuna geçirir: “Köpek debelenirken o, olanca gücüyle ipi çekmeye, düğümü sıkıştırmaya devam etti. O sahneden zihnine kazınan köpeğin debelenmesi değil, şişmiş memeleri oldu. “Yine hamile,” dedi kendi kendine ve ipi daha da büyük bir istekle çekmeye, düğümü sıkıya devam etti” (Quintana, 2022, s. 100-101). Böyle bir süre dayanabilen hayvan sonunda ölür ve Damaris ne yaptığını ancak hayvanın idrarı çıplak ayaklarını ıslattığında anlar: “Önündeki şeylere bakarken Damaris bir yandan dehşete düşüyor, bir yandan da tuhaf bir hoşnutluk duyuyordu. Bu olanları da diğer duygusal yıkıntılarının arasına gömüp unutmaya çalışmak en iyisi olacaktı” (Quintana, 2022, s. 101). Gilligan'ın bakım etiği kuramının temel unsurları göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde, bu bölümün bakım etiğinin nihai ve geri dönüşü olmayan bir biçimde çöküşünü temsil ettiği görülmektedir. Damaris'le köpek arasındaki ilişki artık empati, sorumluluk ve özen temelinde değil, travmatik hafıza, bastırılmış öfke ve nesneleştirme üzerinden kurulmaktadır. Diğer bir deyişle, köpeğin yırttığı perdenin Damaris'in çocukluk travmasını ve suçluluk duygularını tetiklemesi, köpeğin hamileliğinin Damaris'in kısırlığıyla oluşturduğu karşıtlık ve bu karşıtlığın kışkırttığı eksiklik ve yoksunluk duyguları bakım ilişkisinin niteliğine bağlamsal olarak etki etmiş ve somut ihtiyaca duyarlı yanıt verme eylemi ilişkiyi ortadan kaldırma arzusuna dönüşmüştür. Böylece bakım etiğinin merkezindeki zarar vermeme, ilişkileri sürdürme ve karşılıklı sorumluluk ilkeleri tamamen askıya alınmış, ahlaki eylem yerini bilinçli bir yok etme pratiğine bırakmıştır. Damaris'in dehşetle karışık

hoşnutluğu da bakım etiğinin önerdiği ilişkisel ahlakın yerini duygusal kopuş ve etik çöküşün aldığı açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç

Pilar Quintana'nın *Köpek* adlı romanı, bakım etiğinin yalnızca idealize edilmiş bir şefkat pratiği olmadığını, aynı zamanda ekonomik koşullar, kişisel travmalar ve toplumsal baskılar altında nasıl kırılabilirliğini gösteren sarsıcı bir temsil niteliğindedir. Bu makalede Carol Gilligan'ın bakım etiği çerçevesinde yapılan inceleme, Damaris ve köpek arasındaki ilişkinin başlangıçta ilişkisel bir sorumluluk ve bağ kurma ihtiyacı ile şekillendiğini, ancak sürecin sonunda bu bağın etik bir yıkıma evrildiğini ortaya koymuştur.

Romanın başkahramanı Damaris'in köpeğe hiç sahip olamadığı kızı için düşündüğü Chirli ismini vererek onu bir özne haline getirme çabası, Gilligan'ın vurguladığı ilişkisel bağlar üzerinden kimlik kurma arzusunun bir sonucudur. Bu durum, köpeğin kendi doğasından koparılmaya çalışılarak Damaris'in annelikle ilgili hissettiği eksiklik duygularının bir ikamesine dönüşmesine neden olmuştur. Diğer yandan bakım etiğinin soyut bir iyi niyetten ibaret olmadığı anlayışı da Damaris'in yoksulluk, fiziksel yorgunluk ve yetersiz araç-gereçle verdiği mücadelede somutlaşmıştır. Bu bağlamda roman, bakım etiğinin sürdürülebilirliği için sadece niyetin değil, destekleyici çevresel koşulların da gerekliliğini kanıtlar niteliktedir. Ayrıca Luzmila ve Rogelio karakterleri ve onların Damaris'le köpek arasındaki ilişkiye verdikleri tepkiler aracılığıyla temsil edilen toplumsal normların bakım pratiğini sürekli olarak anormallik üzerinden yargıladığı görülmektedir. Damaris'in bu nedenle hissettiği baskının kendi bakım nesnesine karşı yabancılaşmasını ve ahlaki bir tükenmişlik yaşamasını tetikleyip tetiklemediği tartışmaya açıktır. Son olarak romanın finalinde gerçekleşen yok etme eylemi, bakım etiğinin zarar vermeme ve ilişkiyi sürdürme ilkelerinin geri dönüşü mümkün olmayan bir biçimde ihlal edildiğini göstermektedir. Köpeğin doğurganlığına karşı kendi kısırlığının yarattığı gerilim, Damaris için bakım nesnesini bir tehdit haline getirmiş, Nicolasito'nun ölümüyle ilgili travması ise onu yok etme arzusunu karşı koyulamaz bir noktaya getirmiştir.

Nihayetinde Quintana, *Köpek* başlıklı bu romanıyla bakım etiğinin her türlü koşulda ayakta kalan romantik bir erdem olmadığını; aksine bakım veren öznenin kendi ihtiyaçları, yaraları ve toplumsal konumlanışı gözlemlendiğinde onu nasıl etik bir boşluğa sürüklediğini ve şefkatin nasıl yıkıcı bir şiddete dönüşebileceğini göstermektedir. Böylelikle roman, şefkatin travmayla kuşatıldığı bu karanlık tabloda, bakım etiğinin nihai ve geri dönülemez çöküşünü temsil eden bir manifesto niteliği kazanmıştır.

Extended Abstract

This article offers an ethically oriented reading of Pilar Quintana's novel *The Bitch* (2017), foregrounding the gradual disintegration of care as a moral practice within the narrative. Recognized as a significant voice in contemporary Latin American literature, Quintana constructs a stark and unsettling fictional world in which intimate human-animal relations become a site for interrogating broader ethical concerns. While previous critical approaches have predominantly emphasized the novel's feminist and ecocritical dimensions, this study proposes that the novel's most striking contribution lies in its exploration of care not as an unquestioned virtue but as a fragile and ultimately unstable ethical formation. To this end, the analysis draws upon Carol Gilligan's ethics of care, which conceptualizes moral life as grounded in relationality, interdependence, and responsiveness rather than abstract universals.

At the center of the novel stands Damaris, a woman whose unfulfilled desire for motherhood shapes her emotional world and ethical orientation. Her encounter with the dog marks the beginning of a complex caregiving relationship that initially appears to offer the possibility of emotional restoration and identity reconstruction. Within Gilligan's framework, care is understood as an active engagement with the other's needs, sustained by attentiveness and responsibility. In this sense, Damaris's decision to take in the dog and to name it "Chirli" -a name once reserved for the child she could never have- signals an attempt to establish a meaningful relational bond that compensates for a deeply felt absence. The act of naming, in particular, functions as a symbolic gesture through which Damaris seeks to transform the animal into a subject embedded within her own affective and ethical universe.

However, this initial configuration of care is neither stable nor self-sufficient. As the narrative unfolds, the study demonstrates that Damaris's caregiving practices become increasingly strained under the weight of intersecting pressures. Poverty, physical exhaustion, and inadequate support systems emerge as crucial factors undermining the sustainability of care. The novel thus challenges the assumption that care is primarily a matter of intention or moral disposition. Instead, it insists on the material and structural conditions that enable -or hinder- the continuity of ethical responsibility. By situating care within a context marked by deprivation and vulnerability, Quintana exposes its dependence on external circumstances and its susceptibility to breakdown.

In addition to material constraints, the social environment in which Damaris operates plays a decisive role in shaping the trajectory of care. Characters such as Luzmila and Rogelio function as representatives of normative frameworks that regulate and evaluate caregiving behavior. Their reactions to Damaris's attachment to the dog reveal a persistent tendency to interpret her actions as excessive, irrational, or inappropriate. This external scrutiny not only delegitimizes her caregiving efforts but also contributes to an internalization of doubt and inadequacy. As a result, Damaris's relationship with the dog becomes increasingly fraught, marked by ambivalence and tension rather than mutual responsiveness. The study suggests that this dynamic illustrates how care can be distorted by rigid social expectations that fail to accommodate alternative forms of relationality.

A key argument of this article is that the novel portrays care as a process that can deteriorate into its opposite under sustained pressure. As Damaris becomes overwhelmed by her circumstances, the ethical orientation that initially guided her actions begins to erode. Feelings of attachment give way to resentment, and the dog -once a source of emotional connection- gradually comes to embody a series of unresolved conflicts. Among these, the tension between fertility and infertility occupies a central position. The dog's reproductive capacity serves as a constant reminder of Damaris's own inability to bear children, thereby transforming the caregiving relationship into a site of painful comparison and psychological strain. This tension is further intensified by the lingering trauma associated with Nicolasito's death, which continues to haunt Damaris and shape her responses in ways that exceed conscious control.

The culmination of these processes is the act of violence that concludes the novel. From the perspective of care ethics, this moment represents a profound rupture: the principles of non-harm and relational continuity that underpin ethical care are irreversibly violated. Yet the study emphasizes that this outcome should not be understood as a sudden or inexplicable deviation. Rather, it is the result of a gradual accumulation of pressures that render care unsustainable. In this

sense, the novel offers a nuanced depiction of ethical collapse, showing how the very conditions that give rise to care can also contribute to its undoing.

Ultimately, this article argues that *The Bitch* presents a powerful critique of idealized conceptions of care. By tracing the transformation of caregiving from a hopeful practice of connection into a destructive force, Quintana reveals the inherent vulnerability of an ethics grounded in relationality. The novel underscores that care cannot be sustained in isolation from the caregiver's own needs, capacities, and socioeconomic position. When these factors are neglected, care risks becoming a burden that overwhelms the subject, leading not to ethical fulfillment but to moral exhaustion and breakdown.

In conclusion, through its portrayal of Damaris's trajectory, the novel articulates a deeply unsettling vision of care as a contingent and precarious ethical practice. This study demonstrates that Quintana's narrative not only expands the scope of ethical literary criticism but also invites a reconsideration of care itself as a concept that must be understood in relation to material realities, social constraints, and psychological complexities. In doing so, it positions *The Bitch* as a significant literary intervention that exposes the limits of compassion and the conditions under which ethical responsibility may ultimately collapse.

Kaynakça

- Auerbach, J., Blum, L., Smith, V., & Williams, C. (1985). On Gilligan's "In a Different Voice". *Feminist Studies*, 11(1), 149-161. <https://doi.org/10.2307/3180143>
- Avelar, I. (2000). The ethics of interpretation and the international division of intellectual labor. *Substance*, 29(1), 80-103. <https://doi.org/10.1353/SUB.2000.0001>
- Español Casallas, J. (2020). Pilar Quintana y Melba Escobar. Disensos y consensos en las novelas *La perra* (2017) y *La mujer que hablaba sola* (2019). *Catedral Tomada: Revista de Crítica Literaria Latinoamericana*, 8(15), 252-279. <https://doi.org/10.5195/ct/2020.489>
- Gavito Cortés, M. E. (2023). Una lectura ecocrítica a la relación naturaleza y ser humano en *La perra*, de Pilar Quintana. *Figuras: Revista Académica de Investigación*, 4(3), 175-182. <https://doi.org/10.22201/fesa.26832917e.2023.4.3.286>
- Gilligan, C. (2017). *Kadının Farklı Sesi: Psikolojik Kuram ve Kadının Gelişimi*. (Çev. Duygu Dinçer, Fulden Arisan, & Merve Elma). Pinhan Yayıncılık.
- Greeno, C. G., & Maccoby, E. E. (1986). How Different Is the "Different Voice"? *Signs*, 11(2), 310-316. <http://www.jstor.org/stable/3174052>
- Harpham, G. G. (2001). Ethics and literary criticism. In C. Knellwolf, C. Norris (Eds.), *The Cambridge history of literary criticism: Vol. 9. Twentieth-century historical, philosophical and psychological perspectives* (pp. 371-386). Cambridge University Press.
- Hunt, M. (2025). Ahogarse en un mar verde: Double Wounding in Pilar Quintana's *La perra* (2017). *Chasqui*, 52(1), 73-92. <https://www.jstor.org/stable/27223764>
- Larrabee, M. J. (1993). Gender and moral development: A challenge for feminist theory. In M. J. Larrabee (Ed.), *An Ethic of Care: Feminist and Interdisciplinary Perspectives* (pp. 3-16). Routledge.

- Leonardo-Loayza, R. A. (2020). Maternidades proscritas, mandatos sociales y violencia en la novela *La perra*, de Pilar Quintana. *Estudios de Literatura Colombiana*, (47), 151-168. <https://doi.org/10.17533/UDEA.ELC.N47A08>
- Medina Vicent, M. (2016). La ética del cuidado y Carol Gilligan: una crítica a la teoría del desarrollo moral de Kohlberg para la definición de un nivel moral postconvencional contextualista. *Daimon Revista Internacional De Filosofía*, (67), 83–98. <https://doi.org/10.6018/199701>
- Montjoy Forti, P. (2024). Espacio verde: Fertilidad y muerte en *La perra* de Pilar Quintana. *Polifonía*, 19-35. https://www.academia.edu/download/120371673/2024_2_FORTI.pdf
- Quintana, P. (2022). *Köpek*. (Çev. Havva Mutlu). Can Yayınları
- Revelo, C. (2024). *La deconstrucción de la idea de maternidad en dos novelas colombianas: La perra de Pilar Quintana y Esta herida llena de peces de Lorena Salazar Masso*. [Yüksek lisans tezi]. Mississippi State University. ProQuest Dissertations and Theses.
- Robinson, F. (1997). Globalizing Care Ethics, Feminist Theory, and International Relations. *Alternatives: Global, Local, Political*, 22(1), 113–133. <http://www.jstor.org/stable/40644882>
- Rubinsky, L. (2023). *Mothering at the Margins: Place, Memory and Migration in Circum-Caribbean Women's Writing*. [Doktora tezi]. University of Washington. ProQuest Dissertations and Theses.
- Túry, G. (2003). An ethics founded on textuality: J. Hillis Miller's ethical criticism. *European Journal of English Studies*, 7(2), 205-214. <https://doi.org/10.1076/EJES.7.2.205.15887>
- Zhang, Q. (2024). Interpretation of the Ethical Turn of Contemporary Western Literary Theory from the Perspective of "New Aristotelism". *Trans/Form/Ação*, 47(4), 1-16. <https://doi.org/10.1590/0101-3173.2024.v47.n4.e02400334>

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0